

Dobra škola

U svim zemljama se trude da imaju što bolju školu jer svatko želi sve najbolje za svoju djecu i omladinu. No po mom iskustvu ne postoji idealna škola koju bi svi prihvatili. Posljednjih godina se smatra da je od europskih zemalja najbolja škola u Finskoj. To se prvenstveno zaključuje na osnovi rezultata u PISA istraživanju, jer je Finska u sva tri ispitivanja (matematika, čitanje i znanost) među prvima već nekoliko godina <https://www.youtube.com/watch?v=ZwD1v73O4VI> . Evo po čemu je ta škola drugačija od naše škole:

Škola u Finskoj

Zasniva se na humanističkoj koncepciji. Što znači da se nastoji da djeci u školi bude lijepo i da su sretna. Škola ne smije uništavati djetinjstvo nego treba biti usklađena s potrebama i interesima djece i mladih.¹ Djeci u školi treba omogućiti da budu djeca i da se igraju. Poslije svakog sata osigurano je 15 minuta za igru, a imaju i 30 minuta za užinu. Učenike se ne rangira i ne uspoređuje nego se svakome pomaže da ostvari uspjeh. Djeci koja sporije uče osigurava se pomoć.

Predmetni kurikulum su vrlo jednostavni i za svaki predmet se navode zadaci, sadržaji i što će učenik biti u stanju nakon nekog razdoblja učiniti. Lokalna zajednica i roditelji imaju veliki utjecaj na školu, a velika je samostalnost učitelja. Nastoji se da učenici provode manje vremena u učionici i da idu u prirodu, muzeje, knjižnice. Izreka „manje je više“ primjenjuje se kad je u pitanju vremensko opterećenje učenika nastavom. Ono je četiri do pet sati dnevno uz dosta velike odmore. Isto tako se i obaveze nastavnika kreću u tim okvirima. Tradicionalni oblici poučavanja kao što su izlaganja, demonstracije, korištenje udžbenika zamjenjuju se istraživanjima, radu na projektima, seminarima, a koristi se IT. Metode učenja i udžbenike bira sam učitelj. Jedan učitelj/učiteljica vodi djecu od prvog do šestog razreda. Domaće zadaće se u pravilu ne zadaju jer se smatra da učenici trebaju imati to vrijeme slobodno zbog raznih aktivnosti u obitelji, a suradnja s obitelji posebno je važna. Nema testiranja osim na kraju osnovne škole. Ocjene se daju također u zadnjim godinama osnovne škole, a roditelji dobivaju dva puta godišnje pismeni izvještaj o napredovanju njihovog djeteta.

Međutim, izgleda da su najvažniji činitelji učitelji. Učiteljska profesija je u Finskoj vrlo cijenjena i prema primanjima je u rangu liječnika i pravnika. Plaća učitelja početnika iznosi 30.000 eu. Njihovom

¹ Njemački pedagog Heimann kaže da škola doduše ne jede djecu, ali je pojela cijelo djetinjstvo i mladost.

školovanju se posvećuje posebna pažnja. Svake godine samo 10% kandidata se uspije upisati na učiteljski studij jer su vrlo visoki zahtjevi. Školovanje je tako organizirano da je to spoj teorije i prakse i studenti obično u paru izvode nastavu u školama uz prisustvovanje profesora. Razredi su mali i nemaju više od 20 učenika. Dakle, mali razredi s kompetentnim učiteljima. U Finskoj se svi slažu da promjene u školama nisu političko nego stručno pitanje.

MOST EFFICIENT EDUCATION SYSTEMS		EFFICIENCY SCORES	PISA RANK (2012 Maths)
1	FINLAND	87,8	5
2	KOREA	86,7	1
3	CZECH REPUBLIC	84,4	14
4	HUNGARY	84,1	24
5	JAPAN	83,9	2
6	NEW ZEALAND	83,3	12
7	SLOVENIA	83,3	10
8	AUSTRALIA	81,2	9
9	SWEDEN	80,6	23
10	ICELAND	79,4	17

Deset najuspješnijih škola prema jednoj od rang lista PISA projekta

PISA projekt je napravio priličnu uzbunu u školstvima pojedinih zemalja jer su se neke zemlje koje imaju visoko mišljenje o svom sustavu našle dosta nisko pa sad u velikom broju obilaze zemlje kao što su Finska i Singapur da bi učili iz njihovih iskustava. Suština PISA projekta da ne traži pamćenje i reprodukciju činjenica nego primjenu znanja u praksi, a tome se u mnogim školama ne posvećuje neka pažnja. Evo što o načinu učenja u nas kaže jedna srednjoškolka:

„Naš cilj bi uvijek trebao biti imat dobre ocjene iz što više predmeta što možemo, pa kad imamo 4 testa i 3 usmena odgovaranja u tjednu, na nama je da se snađemo kako možemo, što, zbog premalo vremena i previše gradiva, dovodi do štrebanja. Problem u tome je što, umjesto da shvaćamo važnost i logiku iz nekih predmeta i gradiva, mi učimo na temelju rečenica i natuknica, pa nam ništa više nije vrijedno razumijevanja. Zaboravimo gradivo 3 dana nakon testa i onda sljedeći tjedan opet ista rutina. Od nas se ne može očekivati da zapravo naučimo sve što u školi radimo i da to znamo kasnije koristiti, jer za to nam je potrebno više vremena i razumijevanja nego što smo mi sposobni dati jednom od 15 predmeta i jednom od 4 ispita po tjednu, objasnila je podrobno ova učenica 16. gimnazije.“ <http://www.srednja.hr/Novosti/Hrvatska/Srednjoskolci-nam-objasnili-zasto-su-ovako-losi-rezultati-PISA-testiranja/>

Mi smo osamdesetih godina u projektu „Odgoj i obrazovanje za 21. stoljeće“ kreirali model koji je nazvan „Osječki model“ koji je imao sve karakteristike ovih uspješnih škola (vidi detaljnije <http://ladislav-bognar.net/sites/default/files/ModelOsnovne%C5%A0kole.pdf>). Zanimljivo je da su za taj model veliki interes pokazali Slovenci koji su u razrednoj nastavi u mnogim školama primijenili taj model. Edukacija učitelja vršena je putem dopisno-konzultativnog tečaja u kojem su sudjelovali i mnogi slovenski učitelji/učiteljice najprije razredne, a kasnije i predmetne nastave, a često su njihove

delegacije učitelja i savjetnika iz Zavoda za školstvo dolazile u obilazak naših škola. Ja sam godinama bio pozivan da sudjelujem u cjeloživotnoj edukaciji slovenskih učiteljica i učitelja.

Obilježavanje u Celju 20 godišnjice suradnje na promjeni škole u Sloveniji

Prije nekoliko godina bio sam pozvan u Celje gdje je obilježena godišnjica zajedničke realizacije projekta u našim i slovenskim školama gdje su predstavnici Zavoda za školstvo Slovenije rekli da su mnoge ideje iz ovog projekta danas ugrađene u slovensku školu. Nažalost to se ne može reći za Hrvatsku pa možemo sa žaljenjem zaključiti da je „Osječki model“ primijenjen u Sloveniji, ali ne i u Hrvatskoj, a rezultat je da je slovenska škola po rezultatima PISA projekta među najboljima na svijetu, a hrvatska škola je ispod prosjeka.

Inače mislim da idealna škola ne postoji i ne treba težiti da sve škole u jednoj zemlji budu identične. Ako su učitelji stvarno u poziciji da kreiraju svoju školu i odnose u njoj onda će škole biti različite. To znači da treba težiti pluralizmu u školstvu. Takav je primjer školstva u Nizozemskoj za koje je jedan njemački pedagog rekao da je to kao vrt sa mnogo raznovrsnog i lijepog cvijeća. Zanimljivo je da je na Europskom forumu za slobodu odgoja koji je održan na Brijunima bila prisutna i grupa finskih učitelja alternativnih škola. Oni su na komentar o finskoj školi kao najboljoj rekli – ako vam je dobra eno vam je jer prema njihovim kriterijima to nije dobra škola i zato oni zagovaraju alternativni model.